

NOOIT ZONDER DE HEILIGE GEEST!

MET TERESA VAN AVILA

Vastentijd 2022 - Leven in de goddelijke Barmhartigheid met de heiligen van de Karmel

(Lc 4, 1-2) NBV21

Vervuld van de heilige Geest trok Jezus weg van de Jordaan. Hij werd door de Geest naar de woestijn geleid, waar Hij veertig dagen bleef en door de duivel op de proef gesteld werd.

1. Luisteren naar het evangelie

LUCAS, DE EVANGELIST VAN DE HEILIGE GEEST

Het is natuurlijk de apostel Paulus, van wie Lucas de discipel is, die in zijn brieven het meest de Heilige Geest oproept. Lucas biedt ons geen brieven aan, maar een evangelie in twee delen, het evangelie en de Handelingen van de Apostelen. Hij openbaart zich als de evangelist van de Heilige Geest, maar ook als die van de christelijke zending. Marcus noemt de Heilige Geest slechts 6 keer, terwijl Lucas het 90 keer doet (20 keer in zijn evangelie en 70 keer in de Handelingen).

De Geest is boven alles de almachtige kracht van God. Doorheen zijn evangelie laat Lucas ons zien hoe alle vrienden van God door de Geest gedreven of vervuld zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval bij Maria (1, 35,49), Johannes de Doper (1, 15,80), Elisabeth (1, 41), Zacharias (1, 67) en de oude man Simeon (2, 25.26. 27). Jezus vooral is verwekt door de Heilige Geest (1:35). De Geest daalt op hem neer bij de doop (3, 22) en zo komen we bij ons evangelie van de eerste zondag van de vasten: Jezus is vervuld van de Heilige Geest en met diezelfde Geest gaat hij de woestijn in; wij komen er zo op terug.

In het vervolg van het evangelie, keert Jezus terug naar Galilea in de kracht van de Geest (4, 14) en de eerste woorden van zijn eerste preek zullen zijn om te getuigen van de aanwezigheid in hem van de Geest (4, 18). Zijn missie is om te dopen in de Geest en vuur (3:16). Jezus heeft van vreugde onder de werking van de Heilige Geest (10, 21) en aan het einde wordt hij door de Geest naar de hemel gedragen

(24, 51), terwijl hij belooft hem naar zijn discipelen te sturen: de Geest wordt hier de belofte van de Vader en de kracht van omhoog genoemd (24:49). Alleen Lucas nodigt ons uit in gebed om de Heilige Geest te vragen (11:9-13), omdat het uitdrukkelijk hem is die de Vader geeft aan degenen die tot hem bidden. Niets is goed buiten God zelf door zijn Geest (18:19).

Laten we ons persoonlijk aan het begin van deze retraite deze vraag stellen: **leef ik met de Geest in al mijn dagelijkse bezigheden?** Er is geen christelijk leven zonder de Heilige Geest. Indien ik vaststel dat de Heilige Geest niet erg aanwezig is in mijn leven, is er geen reden om me schuldig te voelen, maar integendeel om te vertrouwen op Gods belofte om hem aan ons door te geven. Wat er mis kan zijn met ons, is niet te willen ontvangen wat God ons wil geven! Laten we daarom van deze retraite gebruik maken om een moment van de dag uit te kiezen om de Geest aan te roepen, bijvoorbeeld door dit zeer korte gebed als ademtocht te gebruiken: *Veni sancte Spiritus!* Kom Heilige Geest!

Aldus overtuigd van het belang van de aanwezigheid van de Geest in ons leven, kunnen we terugkeren naar de tekst van het evangelie. En er wachten ons enorme verrassingen: het is de Heilige Geest die Jezus in de woestijn leidt om hem te confronteren met gebrek-aan en bekoring!

Wij zouden ons allicht niet willen laten leiden door zo'n Geest, omdat hij ons openbaart hoezeer we afhankelijk zijn van een ander en hoezeer het onze grootste strijd zal zijn hem vertrouwen te schenken. Om echt vertrouwen in iemand te koesteren en dat dit niet louter theorie, mooie woorden of goede gevoelens zijn, moet je uitgaan van een situatie waarin we echt hulp nodig hebben, waar we diep onze ellende echt ervaren, onze radicale ondergang zonder de aanwezigheid en hulp van God.

BEVRIJD VAN ONSZELF DOOR JEZUS!

Dit is wat Jezus zag! Want dat is wat hij ons komt vertellen: zijn kinderlijk vertrouwen - wat er ook gebeurt en niet alleen van tijd tot tijd als het wat beter gaat dan normaal. **Het is dus in de ervaring van tekort, van armoede, van verleiding dat ons vertrouwen in God echt wordt gevoed** en dat is de moeilijkheid! Daar worden we voorafgegaan door Jezus geleid door de Heilige Geest. En dit mogen we nooit vergeten!

Het is dus een voortdurend intensere bewustwording van onze ellende en armoede, die de basis vormt van onze reële gehechtheid aan Jezus als onze redder en die van onze intens beluisteren van zijn woorden: hij is onze helper, onze geneesheer, ons heil. We staan open voor hem op het vlak van twee dingen: de overtuiging van onze extreme ellende en van daaruit, onze dagelijkse overgave aan Jezus, zodat hij in ons kan doen wat hij wil.

Onze belangrijkste verleiding in de woestijn van onze onmacht is vluchten! **Dit is dus onze belangrijkste strijd: niet weglopen van ons leven.** We worden uitgenodigd om veiligheid niet in onszelf te zoeken, maar in God, ook al is dat innerlijk pijnlijk. De perceptie van onze innerlijke armoede is in feite de basis van ons ware vertrouwen in God: we vertrouwen ons toe aan God, arm in vertrouwen.

Dit is wat Jezus zag in de woestijn toen de tegenstander hem aanbood deze toestand te ontvluchten. Hij verlaat zich vol vertrouwen op God en nodigt ons uit hetzelfde te doen! We moeten een diepgaande bevrijding van hem ontvangen: we zijn heel vaak gefixeerd op onze behoefte om voor onszelf te bestaan, om voor onszelf te bezitten, om te weten hoe onszelf zekerheid te verschaffen, kortom, een nood aan controle, op onszelf gericht. Jezus komt om ons zijn kinderlijke manier van leven te geven, die gericht is op God en op de anderen.

De ervaring van het doorkruisen van de woestijn in ons leven onthult ons onze dorst naar onafhankelijkheid, zelfvoorziening en eigendunk. Zo kan in ons het verlangen groeien om echt zonen en dochters van God te zijn door echt op God te vertrouwen in alle gebeurtenissen van ons leven en dit kan alleen Jezus ons geven. Dit is niet het resultaat van onze inspanningen, hoe genereus ook.

Wanneer Jezus wordt geconfronteerd met de bekoring, reageert hij uiteindelijk niet op de verleider: hij gebruikt de verleiding om zijn vertrouwen in zijn Vader uit te drukken door op het Woord te steunen. Jezus wil ons zijn manier van leven meedelen die erin bestaat in te stemmen met de armoede om een onvoorwaardelijk vertrouwen in de Vader te voeden.

Het christelijk leven ziet er aldus niet uit als een vooruitgang waarop we trots en tevreden zouden zijn! Hoe meer Christus zijn leven aan ons meedeelt, des te kleiner worden we integendeel in onze eigen ogen en hoe minder we ons bedreigd voelen door onze zwakheden. We groeien in de overtuiging van onze grote innerlijke armoede en deze groei wordt de plaats van een nog grotere overgave aan de invasie van het leven van Christus in ons.

We worden daarom uitgenodigd om niet alles de rug toe te keren wat ons dagelijks laat zien van onze beperktheid, breekbaarheid en armoede, omdat we hierdoor echt in afhankelijkheid van God leven met Jezus. We kiezen dan wat er ook gebeurt, wat we ook denken of voelen of niet, om alleen Jezus te vragen om ons in zijn eigen overgave aan de Liefde van de Vader te trekken.

2. De Barmhartigheid bij Teresa van Jezus

EEN WEG VAN VRIJHEID

De heilige Teresa van Avila (1515-1582) beleefde zo'n bevrijding. Ze leeft in een sociale context die heel anders is dan de onze. In de wereld die de hare is, wordt de vrouw juist bijzonder gekleineerd. De vrouw staat bekend als onwetend, zwak en de kerk zelf compenseert deze neiging niet. Teresa had toen de paradoxale ervaring om als vrouw sociaal gemarginaliseerd te worden en diep bemind te worden door een God die haar genadig was. Het is in haar relatie met God dat ze van hem aanneemt steeds meer verzoend te worden met haar eigen natuur.

Ook al heeft Teresa van een gelukkige en bevoorrechte jeugd genoten, toch moest ze ook de schok verwerken van de dood van haar moeder en een algemene context waarin dood, ziekte en economi-

sche crises op het dagelijks leven drukken. De samenleving waarin ze leeft wordt gekenmerkt door een diep antropologisch pessimisme. Het goede zal pas reëel worden voor een minderheid na de dood in de Hemel! Een spirituele beweging waaraan ze deelneemt, zal helpen om een dergelijke situatie af te zwakken. Die beweging is gericht op de menselijkheid van Christus, overwogen in het persoonlijk gebed.

Het is in haarzelf dat Teresa een ruimte van vrijheid zal ontdekken. Het gebed laat haar ontdekken hoe diep Gods barmhartigheid is en hoezeer zij die bereikt zoals zij is. De Barmhartigheid wil haar van binnenuit bevrijden van de verschillende vormen van ellende en benauwdheden die ze ondergaat. Teresa verwelkomt de barmhartige aanwezigheid van God in haar en deze aanwezigheid is het werk van goddelijke redding in het hart van alles wat ze kan doormaken. Doorheen haar leven, ervaart ze de barmhartigheid als een goddelijke pedagogiek. Laten we een paar feiten van dit pad bekijken.

In de onschuld van haar jeugd is ze sterk gevoelig voor God. Ze wil zelfs een martelaar zijn omdat het haar een korte weg lijkt om bij God in de hemel te zijn. Zij is resoluut en absoluut. Mooi en intelligent, markeert ze haar familiekring en haar vader stuurt haar naar de Augustinessenkostschool van Onze Lieve Vrouw van de Genade, heel dicht bij het ouderlijk huis om haar te beschermen tegen de verleidingen van de adolescentie. In deze nieuwe omgeving wordt ze zich bewust van haar ontrouw jegens God, in het bijzonder van haar ondankbaarheid jegens degene die haar zoveel weldaden geeft. Het internaat laat haar voordeel halen uit het goede voorbeeld van de zusters Augustinessen en dit brengt Teresa de vruchten van een echte bekering. Ze wil kloosterzuster worden, maar de slaafse vrees voor God is nog steeds behoorlijk aanwezig. Jezus zal haar beetje bij beetje leiden tot een verbintenis uit liefde.

Teresa wordt ook gekenmerkt door chronische gezondheidsproblemen die haar min of meer haar hele leven zullen vergezellen. Ze gaat uiteindelijk op 20-jarige leeftijd naar het Karmelietessenklooster van de Menswording in 1535. God overlaadt haar met spirituele gunsten, maar ze moet het klooster na drie jaar verlaten vanwege haar gezondheidsproblemen. Tijdens deze herstelperiode zal ze een essentieel boek ontdekken, een gids voor het leven van gebed: het Derde Abecedario van Francisco de Osuna. Maar haar gezondheid gaat zo achteruit dat ze de dood in de ogen kijkt. Ze kiest ervoor om deze beproeving te ervaren door zich te identificeren met de lijdende Christus. Haar vriendschap met God wordt intenser in het hart van de doortocht van de ziekte.

Ondanks alles blijft ze zwak en onvolmaakt: eens de ziekenboeg uit, blijft ze de spreekkamers bezoeken en stopt ze zelfs een paar maanden met bidden in 1540-1541. Deze beproeving stelt haar in staat de realiteit van haar ontrouw te erkennen en haar onvermogen om op eigen kracht vooruitgang te boeken in het spirituele leven. Ze vertrouwt zichzelf nog meer toe aan de barmhartigheid en ontvangt van God de moed om te volharden in het gebed. Vervolgens wordt een centrale gebeurtenis in het leven van Teresa voorbereid: in 1554, terwijl ze langs een afbeelding van Christus liep, die tijdens zijn lijdensweg werd geseseld, geeft ze zich volledig over aan de genade van God en ontvangt van hem een nieuwe vastberadenheid om hem te dienen en lief te hebben.

De grondslag van dit pad is om je voortdurend te wenden naar de menselijkheid van Christus. Teresa van Avila ontdekt dat het de barmhartigheid van God is, en dat de belangrijkste ontrouw is zich

ervan af te keren. Zij zal van God de werkelijkheid verkrijgen haar ziel waar te nemen wanneer die van God is afgekeerd en zal hierdoor kunnen ervaren uit welke rampzalige situatie Jezus ons telkens bevrijdt. Deze genade, gewoonlijk het visioen van de hel genoemd, zal haar betrokkenheid voeden voor de redding van anderen. De praktijk van het gebed is de plaats bij uitstek om de barmhartigheid te verwelkomen. De stichting van het klooster van Sint-Jozef in 1562 zal een essentiële fase zijn in de teresiaanse reis: zij ontvangt van Jezus in de geest te leven van het evangelie in het hart van een kleine gemeenschap van zusters die verenigd zijn om de barmhartigheid onder elkaar te beleven en te verwelkomen in de wereld. Tien jaar later ontvangt ze de genade van het geestelijk huwelijk; zij ervaart dan het doel van het hele traject waarlangs Jezus haar leidde: **het toppunt van de goddelijke barmhartigheid bestaat erin ons door liefde aan hem gelijk te maken en ons te laten deelnemen aan zijn eigen missie van redding voor iedereen.** Het hele leven van Teresa was daarom een voortschrijdende ontdekking van de barmhartigheid. Haar ontrouw brengt de goddelijke trouw aan het licht om barmhartigheid te betonen. In het hart van de afgrond tussen ellende en barmhartigheid kan men de vruchten proeven die deze barmhartigheid draagt in een menselijk leven dat gekenmerkt wordt door zonde.

« U BENT EEN GOD VAN BARMHARTIGHEID » (WEG VAN VOLMAAKTHEID 4, 3)

Tot slot, wat zijn de kenmerken van de goddelijke barmhartigheid voor Teresa? Doordrenkt van de goddelijke barmhartigheid, kan Teresa in haar geschriften getuigen van de realiteit van de barmhartigheid: ze is in de eerste plaats altijd aanwezig en verwelkomt ons in alles wat we beleven. Zij compenseert de tijd die we verloren door enkel met onszelf bezig geweest te zijn in plaats van ons vertrouwen in God te verdiepen. Hierin verandert ze wat ons van hem verwijderde, namelijk het kwade, in het goede en dat zonder grenzen omdat de barmhartigheid de veelheid van zonden bedekt. Voor Teresa houdt God nooit op ons de hand te reiken en biedt Hij zich aan ons aan als onze ware zekerheid en voorzienigheid. Deze barmhartigheid, die ons de diepte van Gods liefde voor ons openbaart, maakt ons meer en meer verliefd op God. **Hier is dus een deur om God lief te hebben: het verlangen om zijn barmhartigheid steeds meer te ervaren.** Aarzel niet om ons aan haar aan te bieden!

Br. Denis-Marie Ghesquières (klooster van Parijs)

Maandag 7 maart : Geroepen tot heiligheid

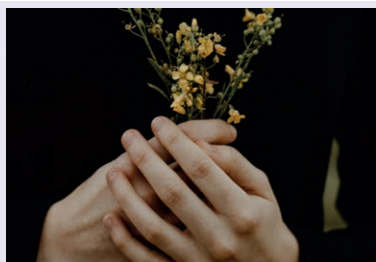
« Wees heilig, want Ik, de HEER, jullie God, ben heilig ... heb je naaste lief als jezelf. » (Lev 19, 1.18) NBV21

« Hij [de Heer] wordt het geven nooit moe. Zijn barmhartigheid is onuitputtelijk. Laten wij dan ook nooit moe worden ze te ontvangen. Hij zij gezegend voor altijd. Amen. En dat alle dingen Hem loven. » (Het boek van mijn leven 19, 15)

Ben ik dankbaar voor deze oproep tot heiligheid, tot liefde, die de Heer tot mij richt? Om hier beter op te kunnen antwoorden, (her)lees ik nrs. 14 tot 18 van de exhortatie «Gaudete et exultate» van paus Franciscus.

« L'assomption de la Vierge Marie », Francesco-Botticini - 1475

Dinsdag 8 maart : De vergiffenis beleven

« Want als jullie anderen hun misstappen vergeven, zal jullie hemelse Vader ook jullie vergeven. » (Mt 6, 14) NBV21

« Gebeurt het dat je valt, wees dan niet ontmoedigd. Geef de inspanning om vooruit te komen niet op. God zal zelfs die val ten goede leiden. » (Innerlijke Burcht 2, 9)

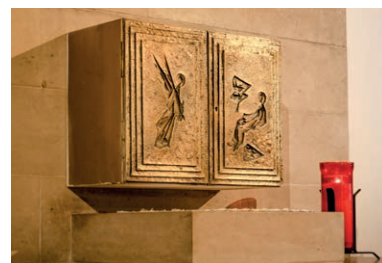
Welke vergevingsproces kan ik deze week beleven?

Woensdag 9 maart : De genade afsmecken

« Iedereen, mens en dier, moet zich hullen in een boetekleed en luidkeels God aanroepen. Laat iedereen breken met zijn kwalijke praktijken en met het onrecht dat hij doet. » (Jona 3, 8) NBV21

« Tot ik op zekere dag bij het betreden van de gebedsplaats een beeld zag.... Het stelde een Christus voor met wonden overdekt... Hem zó te zien, ontroerde me diep... Ik leed onder mijn grote tekort aan erkentelijkheid voor zoveel smartelijke wonden en dacht dat mijn hart brak. Ik wierp me voor hem neer, schreide overvloedig tranen en bad om voor eens en altijd gesterkt te worden, zodat ik hem nooit meer zou beledigen. » (Het boek van mijn leven 9, 1)

Ik kies een afbeelding van Christus. Elke dag van de vastentijd zal ik ervoor bidden en de genade van bekering vragen voor mijzelf en de leden van de Kerk.

Donderdag 10 maart : Handelen met barmhartigheid

« Behandel anderen dus steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen. » (Mt 7, 12)

« Heel mijn leven immers stak vol verlangens, maar de werken doe ik niet. Ik beroep mij op Gods barmhartigheid. Ik heb me altijd aan Hem toevertrouwd » (Kloosterstichtingen 28, 35)

Bewust van de barmhartige blik van de Heer op mij, vraag ik hem barmhartig te zijn voor anderen.

Vrijdag 11 maart : Zich verzoenen met God en de naaste

« ...ga je eerst met die ander verzoenen en kom daarna je offer brengen » (Mt 5, 24) NBV21

« Mijn God, doe ons begrijpen dat wij niet helder zien in onszelf en we met lege handen staan. Vergeef ons naar uw barmhartigheid. » (Weg van volmaaktheid 36, 6)

Om me voor te bereiden op het sacrament van de verzoening, lees ik een van de twee eucharistische gebeden voor verzoening.

Zaterdag 12 maart : Het verbond vernieuwen

« Vandaag hebt u de HEER verzekerd dat Hij uw God zal zijn, dat u de weg zult volgen die Hij u wijst, en dat u zijn wetten, geboden en regels zult naleven en Hem gehoorzaam zult zijn. » (Dt 26, 17) NBV21

« Ik ben van U, Heer, daar Gij mij hebt verlost van U, daar ik toch niet verloren ging wat wilt Gij met mij doen? » (Poëzie 2)

Ik neem een tijd van gebed om opnieuw tot de Vader van de barmhartigheden te zeggen: «Hier ben ik om Uw wil te doen.»